

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ/MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce/oponenta

Autor práce: Barbora Hyclová

Název práce: Analýza šíření inovací v sociální síti foodbloggerů v ČR

Autor posudku: Mgr. Tomáš Diviák

Návrh klasifikace práce: velmi dobře

Základní charakteristika práce.

Předložená práce se zabývá teorií difuze inovací Everetta Rogerse a její platností v prostředí webu 2.0. Jako případovou studii pro testování této teorie autorka českou komunitu foodbloggerů, v níž sleduje šíření videoblogů (vlogů) jako inovaci.

Celkově se jedná o práci ambiciózní, zejména teoreticky, kde si autorka klade za cíl mj. aktualizovat původní teorii. Pozadu za touto ambicí nezůstává ani metodologie, kde autorka využívá webometrickou analýzu a analýzu sociálních sítí. Práce jako celek působí provázaně a smysluplně, nicméně na některých místech v teoretické i metodologické části trpí nedostatky, kvůli nimž bohužel dle mého názoru nemůže být hodnocena jako výborná.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Ano.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženu metodu a postup řešení?

částečně

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Ano

Jsou argumentace a text práce a vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Ano

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vhléd autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

V teoretické části práce autorka představuje teorii difuze inovací a web 2.0, které následně propojuje, když nahlíží web. 2.0 optikou teorie difuze inovací (DOI). To samo o sobě je jak dobře míněné, tak dobře provedené. Ocenit lze také přehled současného výzkumu pracujícího s DOI či představení a vhodné aplikování konceptu communities of practice. Obecně je patrné, že se autorka v nesnadném teoretickém prostředí pohybuje s přehledem.

Zásadní problém nicméně spatřuji v tom, že představení teorie difuze inovací je velmi povrchní a to konkrétně ve dvou klíčových bodech. Jednak vlastně chybí hlubší popis toho, jak proces difuze probíhá – autorka se omezuje pouze na konstatování, že „Celkový proces šíření inovace je v DOI tradičně charakterizován křivkou ve tvaru písmene S, kde osa x vyjadřuje časovou dimenzi šíření a osa y kumulativní (*sic*) četnost přijetí dané inovace.“ (s. 10), aniž by průběh blíže vysvětlila nebo alespoň zmiňovanou křivku (byť jen schematicky) zobrazila. S tím souvisí i druhý klíčový a chybějící bod a tím jsou typy aktérů podle inovativnosti. Autorka sice zmiňuje (rovněž s. 10), že je těchto typů pět, ale nikterak dále se jimi nezabývá, přestože např. pojem inovátor (jeden z těchto typů) užívá v analytické části práce.

Další, již ne tak zásadní, ale i přesto problém shledávám v častém používání termínů, které ale nejsou definovány. Mnohdy je jejich význam v textu implicitně, mám však za to, že student v bakalářské práci by měl definovat pokud možno vše explicitně, aby nevznikala nedorozumění a text byl pochopitelný i pro čtenáře v tematice neorientovaného. Týká se to zejména termínů (a s nimi souvisejících konceptů) slabých vazeb (s. 21), kolektivní inteligence (s. 26) a částečně konceptů word-to-mouth a peer-to-peer, které jsou si vzájemně velice podobné, leč autorka nikterak nereflexuje, zda se nejedná o tentýž koncept pouze s jiným jménem, ani neuvádí významné rozdíly mezi nimi. V tomto kontextu pak lze drobně vytknout také zaměňování pojmů „sociální síť“ a „sociální média/online sociální sítě/social networking sites“ (s. 19) a to i přesto, že má autorka pro sociální média zavedené zkratky.

Jednoznačně silným úsekem teoretické části textu je naopak velice detailní a přehledné vztahení charakteristik webu 2.0 k centralizovaným a decentralizovaným difuzním systémům (s. 27 a 34). Obdobně kladně lze hodnotit i některé dílčí postřehy či úvahy, namátkou třeba reflexi toho, že difuze může v různých segmentech daného systému probíhat různým způsobem (s. 30).

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Devizou metodologické a analytické části práce je způsob, jakým autorka sbírala svá data. Originální a netriviální je užití webometrické analýzy a především následná reflexe jejích nedostatků a upravení následné analýzy sítě (využití degree) na tomto základě (s. 45). Obdobně chytrým způsobem se autorka vypořádává i s reprezentativitou svého výběru na základě rozdělení degree v populaci a ve výběru (s. 43).

Kritickou poznámku bych měl k tomu, jak jsou v práci reportovány výsledky testů, resp. výstupy z analýz. V práci je zahrnuta obsáhlá a detailní příloha, v textu samotném jsou grafy a tabulky přítomny také, nicméně není mi jasné, na jakém základě – bylo by pochopitelné, kdyby autorka do textu zařadila pouze ty kontingenční tabulky, v nichž je nějaký vztah mezi danými proměnnými, to se

ale konzistentně neděje. Není to velká chyba, text to ovšem činí hůře čitelným a místy zmatečným. Co se ještě reportování výsledků týče, je rovněž poněkud neobratné používat tabulky tak, jak jsou užity v případě tabulek č. 8 a 10. Na jejich místě by byl daleko lepší a přehlednější složený tyčový graf (tak jak to třeba běžně v tiskových zprávách dělá CVVM).

Vzhledem k teorii a cílům práce je dobrým nápadem zkoumání případu foodbloggerů a používání vlogů coby inovace.

Slabým místem analytické části práce je dle mého názoru testování hypotézy o vztahu mezi počtem vazeb v síti (degree) a přijetím inovace (s. 47). Jednak se jeví jako dosti nelogické degree kategorizovat (byť technicky správně) – dochází ke ztrátě informace kterou tato kardinální proměnná má. Stačí tak užít analýzu rozptylu a netřeba přitom vyřazovat jednu kategorii respondentů. Otázkou totiž je, zda by vztah mezi proměnnými přetrvával i při porovnání průměrných degree mezi skupinami právě pomocí analýzy rozptylu. V tomto ohledu je rovněž třeba připomenout, že při statistické analýze síťových dat (jako je např. degree) nelze k určování statistické významnosti využít standardní statistickou inferenci, neboť je narušen předpoklad nezávislosti pozorování – a není ani tak nutné, aby byl výpočet pomocí speciálních síťových softwarových balíčků proveden, ale alespoň reflektovat tento fakt při interpretaci by bylo záhodno.

Menší chybou či možná jen zmatkem je i graf č. 3 na s. 43. V něm jsou zobrazeny odpovědi respondentů na otázku, jak dlouho publikují vlogy. Odpovědi přitom nepřipouští odpověď „nepublikuji vlogy“ a jsou zaznamenány od všech respondentů (76), ačkoliv z předchozí analýzy je zřejmé, že vlogy používá pouze 26 respondentů, což jsou jediní, pro které je tato otázka relevantní.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Zvolení analytických nástrojů a následná interpretace výsledků jsou adekvátní k formulovaným výzkumným otázkám a cílům práce. Při interpretaci autorka prokazuje nadhled a schopnost kriticky a do hloubky nad výsledky přemýšlet, jak je vidět např. na s. 51 při interpretaci vztahu přijetí a postojů k inovaci a jejich vztahu ke vzdělání a velikosti místa bydliště.

Co se týče (de)centralizace difuzního systému, otázkou otevřenou diskuzi je, zda baterie otázek (výsledky zobrazeny v tabulce č. 8, s. 54) poskytuje dostatečné informace k učinění závěru, že je daný difuzní systém spíše decentralizovaný. Lze si koneckonců představit situaci, kdy v komunitě nadšenců existují neformálně silně vlivní názoroví vůdci, jejichž potenciální přijetí či odmítnutí by mohlo významně ovlivnit konečné etablování dané inovace. V souvislosti s tím je škoda, že analýza atributů systému nebyla ještě doplněna vypočtením centralizace sítě. Obecně by možná stálo za to webometrická data více „vytěžit“ a získat více informací ze síťové složky. Vyloženě se k tomu např. vybízí síťový model difuze inovací, který v práci není vůbec zmíněn, přestože je mu věnována celá kapitola v publikaci de Nooye, Mrvara a Batagelje, kterou autorka cituje.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Na několika místech mají citace nezvyklou formu (s. 9), ale to příkládám spíše nastavení citačního manažeru. Použitý webometrický software bylo také v textu možné ocitovat klasicky formou (vývojář, rok vydání), ale i to je spíše kosmetická záležitost. Podobně by možná textu slušelo namísto opakování stejné citace několikrát po sobě prostě „tamtéž“ či u Wellmanova zasíťovaného individualismu citace primárního zdroje namísto sekundárního. S citacemi a myšlenkami jiných autorů nakládá autorka korektně a plynule je zapojuje do textu.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Autorka využívá bohatou zahraniční literaturu a originální způsob sběru svých vlastních dat (webometrickou analýzu). Zvládá i rozsáhlejší rešerše, byť jim místy chybí shrnutí či systematizace (s. 14), zatímco jindy je vše naprosto v pořádku (s. 19, 27 a 34).

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Text je poměrně čtivý. Autorka hojně užívá odborného názvosloví a řady cizích slov, vždy však vhodně a smysluplně. Dovedně zapojuje do svého textu množství téměř vždy cizojazyčné literatury. Vzácně se v práci objevují překlepy či gramatické chyby (konkrétně s. 10, 17, 23, 30, 42, 47, 51 a 56), což jsou ale naprosto podružné záležitosti v rámci textu tohoto rozsahu. Autorka používá zkratku SNS, ale nevysvětluje ji (poprvé na s. 12) a ani blíže nespecifikuje, jak se liší od zkratky OSN (online social networks). Z hlediska formulací ještě dvě poznámky – jednak čistě technicky hypotézy nelze potvrzovat, nýbrž pouze falsifikovat (vyvracet; např. s. 49, ale i jinde). Dále to, že jsou vazby v síti orientované, automaticky nečiní ze sítě síť sociální, jak by mohl vzniknout mylný dojem z věty na s. 40.

Další poznámky

Celkové hodnocení práce

Celkově je práce zdařilá a představuje zajímavé uchopení komplexního tématu. Vzhledem k výše popsaným chybám ji však hodnotím jako velmi dobrou.

Otázky a náměty k obhajobě

K obhajobě navrhuji diplomantce následující body:

- 1) Výpočet centralizace sítě a spojení výsledku s diskuzí o centralizaci difuzního systému.
- 2) Projít si příslušnou kapitolu k difuzním modelům v textu Exploratory Social Network Analysis in Pajek (de Nooy, Mrvar, & Batagelj, 2005) a jen v obrysech se pokusit nastínit, jak by se tento model dal využít v její práci.
- 3) Provést analýzu rozptylu pro závislost degree na přijetí inovace, popř. se podívat jen na deskriptivní rozdíly v průměrech degree. Liší se výsledky od analýzy kontingenční tabulky ze s. 47?

Datum: 19. 8. 2016 v Praze

Podpis: